

MUZEUL SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI DIN SF. GHEORGHE

- Sensuri și semnificații -

Gheorghe Rădulea

În năzuința de a cuprinde întreg complexul vieții, Înalț Prea Sfințitul Mitropolit al Ardealului, Dr. Antonie Plămădeală, a îmbrățișat denumirea: "spiritualitatea românească", propusă de conducerea Ligii cultural-creștine "Andrei Șaguna" din Sf. Gheorghe. Ea a fost însoțită, fără nici o rezervă, de participanții la o ședință de lucru privitoare la problemele bisericesti curente și de perspectivă.

1. Cuvântul "SPIRITUALITATE" include aspecte ale civilizației, toată cultura, raportul omului cu Dumnezeu și cu semenii. Potrivit creștinismului cuvântul "spiritual" trimite la Duhul Sfânt. Spiritualitatea adevărată este o manifestare a Sfântului Duh coborât în sufletul omenesc. Ea înseamnă *subordonarea existenței omenești, spiritului*. Căci spiritul domină totul. A acorda spiritului întâietate înăuntrul existenței, înseamnă viața spirituală.

El dezvoltă, oricărei ființe umane, originea cerească a întregii existențe și trasează itinerariul și scopul vieții spirituale. Omul este chemat să iasă din izolarea egoistă și să realizeze raporturi de respect desăvârșit cu toți oamenii.

2. *ELEMENTELE CONSTITUTIVE* ale vieții spirituale depășesc, așadar, umanul. Omul poate respinge chemarea lui Dumnezeu ori să adere, în mod liber, la voința Sa. *Subordonarea conștiinței a spiritului nostru suveranității infinite a lui Dumnezeu înseamnă să trăim, noi înșine, propria noastră spiritualitate*. "Dacă cineva aude glasul Meu Eu voi intra și voi cina cu el și el cu Mine" /Apoc.3,20/.

Viața spirituală, deci, vine de sus. Ea este inaugurată de Dumnezeu însuși prin darul prezenței Sale și se dezvoltă în interiorul duhului. Spiritualitatea este urcuș lăuntric către Dumnezeu prin credință și Sfintele Taine, prin rugăciune liturgică și personală.

Văzută din exterior, viața spirituală s-a pretat, în istorie, la erori, în filozofie, cultură și experiență religioasă. Fapt este, totuși, că națiunile lumii au realizat valori spirituale specifice cu o particularitate anume.

3. Astfel, putem vorbi de spiritualitatea popoarelor occidentale (de ex. latine) și a celor răsăritene (slave). Din primul moment al existenței sale, omul transmite și calitatea națională. Ea face parte din destinul omului. O remarcăm și în modul în care participă la momentele de bucurie, tristețe ori durere.

Între manifestările omenești și notele naționale nu trebuie să fie un antagonism. Unele deosebiri temperamentale se află în adâncul firii voite de Dumnezeu. Un român, de exemplu, iubește pe semenii ce aparțin unui alt neam, rămânând ceea ce este de la începutul etnogenezei sale: român. Tot astfel și un german, francez, maghiar ș.a.m.d. Fiecare poate să aibă, față de celălalt, de altă naționalitate, o atitudine iubitoare, izvorâtă din concepția că toți suntem fii ai aceluiași Părinte.

4. *SPIRITUALITATEA ROMÂNEASCĂ* se caracterizează prin unele trăsături pe care încercăm să le punctăm succint:

a/ *Conștiința etnogenezei din daci și romani*. Prin sânge și limbă suntem legați de latinitate. În aria geografică, însă, ne-am dezvoltat spiritualitatea învecinată, îndeosebi, de popoare slave. De aici o particularitate specială: suntem singurul popor latin învecinat cu popoare slave. În această particularitate putem crea, ceea ce nici unui alt neam nu-i este dat

să realizeze în domeniul solidarității umane.

b/ Neamurile sunt lăsate de Dumnezeu ca forme unitare și distincte. Fiecare neam duce în eternitate și modul în care a dezvoltat spiritualitatea proprie.

c/ În evoluția istorică, românii știu că au fost, dintotdeauna, stăpâni de drept ai acestui pământ. Drumul nostru în istorie a fost un drum al crucii, al jertfei.

d/ Pentru români legea strămoșească (credința ortodoxă), a fost un permanent izvor de trăire religios-morală. Taina sfintei spovedanii, menită să ardă, ca un fier roșu, mândria, umple golul spiritual la care ajungem uneori, prin exagerata iubire de sine și plăceri vinovate.

e/ În lupta pentru apărarea credinței și a unității naționale, românii au știut să evite extremele, excesele, fanatismul. Martirii brâncoveni și ardeleni rămân o convingătoare dovadă de ardere lăuntrică întru păstrarea credinței strămoșești. Nemul nostru a înfruntat timpul, a dus și duce, în nemurire, sufletul său ospitalier, primitiv și bun.

5. *Între personalitățile care au avut o legătură strânsă cu meleagurile și oamenii județului Covasna*, amintim unele chipuri vrednice de pomenire. Ele s-au remarcat prin deschidere conștientă, liberă și inteligentă, spre comuniune cu Dumnezeu. În urcușul spiritual s-au străduit să-și dezvolte spiritualitatea spre nepătimire lăuntrică.

Cu tot respectul, precizăm că, ierarhul Nicolae Colan, născut în Araciul Covasnei (1893-1967), rămâne, în istoria Bisericii, un păstor fiilor neamului. A stat, alături de ei, în anii ocupației hortyste (1940-1944). Patru ani cât patru veacuri! Deși a fost amenințat, n-a cedat amenințărilor. A trimis preoți misionari în parohiile din secuime. Marea lor majoritate veniau din Maramureș, ca de exemplu părintele Toma Sămărtean din Brețcu.

În 1942, vlădica Nicolae Colan tipărește Noul Testament. Realizează vizite pastorale în toate localitățile din Transilvania obidită. A zăbovit, îndelung, cu credincioșii din Racoșu de Jos, Ormeniș, Ariușd. A îmbogățit limba și a avut contribuții de seamă la păstrarea ființei naționale.

În același duh au acționat și episcopii Iustinian Teculescu, Veniamin Nistor. Ei au luptat, din răputeri, să supraviețuiască împreună cu neamul lor și să nu fie înghițiți de valurile de tot felul care s-au ridicat, amenințătoare, pe aceste meleaguri.

În condiții vitrege au păstorit protopopii Petru Pop, Constantin Damian, Aurel Nistor, Ioan Rafiroiu. Au avut preocupări deosebite întru păstrarea limbii, răspândirea culturii și au rămas, neclintii, în negurile dense ale istoriei. În răspunderea lor au desfășurat o activitate plină de zel, în vederea întăririi vieții religioase și a emancipării naționale. Părintele Ioan Rafiroiu a ajutat și îndrumat pe preoți să păstreze documentele parohiale după criterii științifice. În aceeași ordine de idei menționăm și pe părintele Pamfil Dumbravă. Curajos și demn, a depășit obstacole, a biruit greutatea și a dus la bun sfârșit zidirea catedralei din Sf. Gheorghe.

Scriitorul publicist Romulus Cioflec (1882-1955) și-a dezvoltat personalitatea hrănindu-și sufletul din aceeași sevă din care s-a hrănit și mitropolitul Nicolae Colan. A prețuit munca țaranului din sud-estul Transilvaniei, solidarizându-se, cu înaintașii, în păstrarea și apărarea credinței străbune.

6. *MUZEUL SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI* este un adevărat locaș al gândirii și simțirii strămoșilor. Este situat la subsolul catedralei. Aceasta, *deși monumentală, este înconjurată de blocuri, din porunca fostului regim ateist.*

Consecvent cu o logică fără logică, cu premise false, ateismul conduce la concluzii împotriva năzuințelor profunde ale sufletului. Se bazează pe *negarea oricărui raport cu Dumnezeu*. Existența unei spiritualități dezvoltate în atmosfera de har a rânduielilor Bisericii, va constitui un ghimpe pentru doctrina ateistă. Obiectele de cult sunt fără sens sacru și fără semnificații tainice.

Din perspectiva spiritualității românești, ateismul înseamnă *abatere de la făgașul firesc al creșterii neamului, o stălcire a sufletului românesc*.

Documentele și fotografiile muzeului orientează spre adevăr. Unifică! Puterea de cimentare unificatoare este, în esență, religioasă. Aceasta se constituie într-un tot organic și reflectă semnificațiile lumii și ale sensului vieții. Prin vechile cărți bisericești, vasele de cult, icoanele pe lemn, pe sticlă ori pe pânză, ne verificăm și legătura cu înaintașii în aceeași limbă și credință.

Iată câteva exemple:

O cădelniță de argint din 1827 dovedește faptul că în comuna Chichiș exista, la data menționată, o bogată participare a credincioșilor la sfintele slujbe

Un potir cu capac din 1897, de la parohia Dobârlău, atestă respectul pe care slujitorii îl acordau ofierii Sfintei Liturgii. Un felon galben de la parohia Brețcu, un ciziu roșu, de la parohia Baraolt, arată bunul gust al credincioșilor, prin care și au exprimat simțăminte religioase. Un felon de culoare neagră, de la parohia Vârghiș, sugerează aspectul, atât de variat, al cultului divin pe parcursul anului bisericesc.

7. CĂRȚILE VECHI BISERICEȘTI și românești se constituie și în documente. Odată cu actele de arhivă ele au promovat o limbă românească clară, au luat în considerare o serie de realități ale zilei: domnitorul care stăpânea, vlădica aflat în fruntea Bisericii, tipografia unde și-a tipărit cartea, cursul anilor etc.

Întrucât cărțile reprezintă, odată cu bogata informare teologică și date și fapte istorice din trecutul neamului și al Bisericii, ele întăresc conștiința apartenenței la credința ortodoxă.

Un Octoih Mic din 1712, arată că, la acea dată, parohia ortodoxă Micfalău era puternică. Credincioșii ei aveau legături strânse cu rânduielile cultului divin din duminici și sărbători.

Un grup aparte îl constituie însemnările marginale întâlnite pe cărțile de cult. Prin ele ne dăm seama și de gradul de pregătire al preoților. Sunt notate, uneori, informații privitoare la evenimente, catastrofe naturale (seisme, revărsări de ape, secetă etc.).

8. O ÎNSEMĂTATE EXCEPȚIONALĂ O AU ICOANELE. Icoana nu este doar un ornament. Prin ea se comunică, vizual, realități invizibile.

Temeiul icoanei se află în adevărul Întrupării Fiului lui Dumnezeu. "Și Cuvântul trup S-a făcut" /In.1,14/. El este Chipul lui Dumnezeu cel nevăzut. Ultima justificare a icoanelor, a Maicii Domnului și a sfinților, este implicată tocmai în temeiul icoanei lui Hristos.

Sub aspectul artei, surprind icoanele pe sticlă. Desenul simplu, naiv, ne este specific. Remarcăm echilibrul în compoziție în raport cu centrul icoanei, cu motivele florale raportate la subiectul religios.

Icoanele întăresc convingerea că Iisus Hristos a venit să făurească o nouă ordine spirituală în om. Ele invită la adâncirea comuniunii lui Iisus Hristos: "Cel ce are pe fiul are viață. Cel ce nu are pe fiul nu are viață" /In.5,11-12/.

Încheind, accentuăm faptul că, Biserica străbună promovează o spiritualitate armonioasă. Ea este bine încadrată în îndatoririle prezente și viitoare din perspectiva Împărației lui Dumnezeu. Pentru Ortodoxie, sufletul și trupul aparțin aceluiași organism. Marta și Maria sunt și ele două trăsături specifice ale sufletului românesc. Prin simbolismul lor ne invită să actualizăm, să adâncim, neconținut, comuniunea de viață în Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

În Biserica străbună puterile spirituale se întăresc în conștiința de fiu a lui Dumnezeu prin har și de frate în Hristos. Din această fermă convingere a izvorât noblețea

înaintașilor, atât de grăitoare în toate manifestările vieții. Ea aduce, sufletului românesc, o bună, edificatoare și neconținut creatoare slujbă în direcția perfecționării personale și prestigiului neamului nostru în lume.

THE MUSEUM OF ROMANIAN SPIRITUALITY OF SF. GHEORGHE - SENSE AND MEANING - (Summary)

The concept of spirituality includes aspects of the civilization, culture, the relationship -god and men.

The Romanian spirituality subordinates the consciousness of the ethnogenesis of the Romanians, of the fact that they have been and they still are the right masters of this land; it also shows that the ancestors law (the orthodox cult) has been a permanent spring of religious moral feelings, that they have always known to avoid the extremes, the excesses, the fanatic side of things, as a way of living etc.

In this respect the denomination of Museum of the Romanian Spirituality of Sf. Gheorghe was assigned, as a symbol of the national feelings.

The patrimony of the museum is made up of an important fund of books, ancient ones, religious ones, an important collection of icons and precious Church objects, documents of archives and photoes concernig the Orthodox Church, the confessional schools the press of the Romanian language, the great Romanian personalities or these played an important role on this land.

By its exhibits, the museum goes towards the truth, unity and love.